

VISLIJN

INFOBLAD OVER DE OPENBARE VISSERIJ IN VLAANDEREN – JAARGANG 2021

10

**NACHTELIJK KARPERSISSEN:
EEN ERVARING DIE BIJBLIJFT**

12

**HENGELEN EN ZORG:
EEN LOGISCHE COMBINATIE**

21

**DOSSIER VISWATEREN:
HENGELEN IN DE VIJF PROVINCIES**

Met bijlage **Visreglement 2021**

**AGENTSCHAP
NATUUR & BOS**

HENGELN CORONABESTENDIG!

Sinds de vorige editie van Vislijn leven we in een bewogen periode. Het coronavirus wist ons dagelijks leven plots en ingrijpend te veranderen. Deze pandemie doet ons beseffen dat we als mens heel kwetsbaar zijn. Zo ervaren wij het, want in het dierenrijk – ook onder de waterspiegel - lijkt alles verder zijn gewone gang te gaan.

Toen het hele land noodgedwongen in lockdown ging, werd het ook aan de waterkant plots stil. Gelukkig is hengelen bij uitstek een activiteit die coronaveilig kan gebeuren. Hengelaars kregen dan ook als een van de eerste recreanten de kans om hun hobby weer te beoefenen. Dat hebben we geweten, want de verkoop van visverloven steeg pijlsnel naar recordhoogte. De mailbox en infolijn van Natuur en Bos werden bestookt met vragen over hengelmogelijkheden op openbaar water, dicht bij huis. We hebben in deze woelige tijden duidelijk nood aan rust en afleiding, iets wat je als hengelaar vindt aan de waterkant. Deze editie zet dat extra in de verf met een bijdrage over de hengelsport als remedie tegen psychische ongemakken waarmee iedereen te maken kan krijgen.

Verder houdt Vislijn je op de hoogte van de markante gebeurtenissen en uitdagingen in de openbare visserij. Zo schreeuwde de Schelde om hulp toen een onverwacht zware vervuiling naar Vlaanderen afzakte. Door de doortastende samenwerking van verschillende instanties, experts en vrijwilligers konden we een massale vissterfte op het nippertje afwenden. Het beste recept voor zo'n succesverhaal, is het engagement om samen iets te realiseren. Een boodschap die ook weerklinkt in de reportages die Vislijn maakte langs een aantal opmerkelijke viswaters in de Vlaamse provincies.

Veel lees- en hengelplezier!

Zuhair Demir
Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Inhoud

4

DE CHINESE WOLHANDKRAB LOOPT IN DE VAL

In Grobbendonk eindigt de opmars van de invasieve exoot.

6

ONGEZIENE REDDINGSACTIE VOORKOMT MASSALE VISSTERFTE IN DE SCHELDE

Reconstructie van twee spannende weken.

8

WEETJES UIT DE VISBAK

Een recordkarper, de terugkeer van de Noordzeehouting en meer boeiend nieuws.

16

DE OTTER IS TERUG

De terugkeer wijst op een gezond visbestand.

10

NACHTELIJK KARPERSVISSEN: EEN ERVARING DIE BIJBLIJFT

De passie voor het hengelen drijft twee vrienden.

18

DE WITTE NETE HERLEEFT IN EEN NIEUW TRAJEKT

Vissen voelen zich er thuis, blijkt uit jarenlange metingen.

21

HENGELN IN DE VIJF PROVINCIES

In elke provincie bezocht Vislijn hengelaars aan een opmerkelijk viswater.

12

HENGELN EN ZORG: EEN LOGISCHE COMBINATIE

De zorgsector ontdekt de troeven van het hengelen.

COLOFON

VISLIJN is een jaarlijks magazine van het Agentschap voor Natuur en Bos. Verantwoordelijke uitgever: Jelle De Wilde, Directeur Communicatie, Agentschap voor Natuur en Bos, Havenlaan 88 bus 75, 1000 Brussel. Redactie, samenstelling en vormgeving: Matthias Van Milders - matthiasvanmilders.be / Toast Confituur - toastconfituur.be / Rudi Yseboodt, Kristof Vlietinck, Tom Vermijlen - Agentschap voor Natuur en Bos. Foto's: © Vilda - vildaphoto.net, tenzij anders vermeld. Drukwerk: www.wartoosgroup.eu. De meningen die derden in dit magazine vertolken vallen buiten de verantwoordelijkheid van het ANB.

www.natuurenbos.be/visserij

"De bedoeling is dat er zo goed als geen krabben meer in de bovenstroom van de Kleine Nete terechtkomen."

De Chinese wolhandkrab loopt in de val

“Op twee jaar tijd vingen we anderhalf miljoen krabben”

De Chinese wolhandkrab voelt zich goed in onze wateren. Té goed zelfs, want het beestje plant zich in ijltempo voort en vormt een reële bedreiging voor planten en dieren. Een val op de Kleine Nete in Grobbendonk blijkt zeer effectief om de verspreiding van de krab te beperken.

Nabij de watermolen van Grobbendonk passeerden op de Kleine Nete massaal veel Chinese wolhandkrabben. Paul Van Loon van de Vlaamse Milieu-maatschappij (VMM) bedacht een even eenvoudig als briljant concept. Op de bodem van de lokale vispassage plaatste de VMM in 2018 over de volledige breedte een sleuf. De val lijkt wel een gigantische brievenbus. Krabben die erin terechtkomen, kunnen de sleuf enkel verlaten via een buis aan elk uiteinde. De buizen leiden naar een verzamelbak op elke oever.

Al snel ontstond een partnerschap tussen de VMM en de Universiteit Antwerpen. Onderzoeker Jonas Schoelynck deed een experiment naar het effect van wolhandkrabben op waterplanten. “De Chinese wolhandkrabben hebben hier geen natuurlijke vijanden. Zijn er heel veel wolhandkrabben, dan gaat het hele ecosysteem achteruit. Ze eten planten op en knippen die af, maar ze wroeten ook in het slib, waardoor planten kunnen worden ontworteld. Door dat gewoel bemoeilijken ze ook de groei van nieuwe planten. Zo krijg je een negatieve cyclus: zonder waterplanten en slib heb je ook weinig vis en macro-invertebraten (ongewervelde dieren die met het blote oog zichtbaar zijn – red.). Dan krijg je een haast dode rivier. Die negatieve spiraal keren, is heel moeilijk.”

Geen bijvangst

In 2019 ving de VMM 716.665 Chinese wolhandkrabben weg uit de Kleine Nete. De overgrote meerderheid waren jonge krabben die de rivier optrekken. Voor 2020 zal dat cijfer een pak lager liggen, het ene jaar komen er minder krabben toe vanuit de zee dan het andere.

Uit een test door Jonas en Paul blijkt dat een grote meerderheid van de migrerende krabben effectief in de val terechtkomt. En er is nog een groot voordeel, stipt Paul aan: met deze val heb je geen ongewenste bijvangst van vissen. De gevangen krabben worden ingevroren en vernietigd. Een nuttige toepassing is er nog niet. Voor consumptie bijvoorbeeld bevatten ze te veel schadelijke stoffen.

Bovenstroom zonder krabben

Het concept van Paul kan ook op andere plaatsen worden toegepast. Er is dan ook internationale interesse. Grotere rivieren vragen wel om een sterker uitgebouwde installatie, signaleert Paul. De vangstcijfers

in Grobbendonk tonen alvast dat de val hier erg goed functioneert. “De bedoeling is dat er zo goed als geen krabben meer in de bovenstroom van de Kleine Nete terechtkomen.”

Voor hengelaars is het indijken van de wolhandkrab erg belangrijk. “Ik hoor veel klachten”, vertelt Paul. “Hengelaars vangen hier heel veel krabben. De beesten vernietigen de paaiplaatsen en zouden ook lijnen stukknippen.” Ook de voedselvoorraad en de eitjes van de vis lijden onder het grote aantal wolhandkrabben. Maar alvast in de Kleine Nete is er zicht op beterschap. “Ik zie een grote verbetering bij de waterplanten. Komt dat door de val? Ik hoop het. We hebben sinds 2018 toch anderhalf miljoen krabben weggevangen.”

Een miljoen eitjes

De Chinese wolhandkrab bereikte Europa waarschijnlijk met ballastwater van zeeschepen. In ons land komt het dier voor sinds de jaren 30 van de 20ste eeuw. Het is een invasieve exoot: een uitheemse soort die voor schade en overlast kan zorgen. Het is trouwens de enige krabbensoort die hier in zoetwater voorkomt. Twee keer in hun leven migreren de krabben door de zoetwaterlopen. In het begin trekken ze stroomopwaarts vanuit de Noordzee naar onze binnenwateren. Na drie tot vijf jaar keren ze terug om zich in het brakke deel van de Schelde voort te planten. Het mannetje sterft na de voortplanting. Het vrouwtje trekt verder naar zee en sterft nadat ze haar eitjes heeft gelegd. Elke vrouwelijke krab die de zee bereikt, legt tot een miljoen eitjes.

Ongeziene reddingsactie voorkomt massale vissterfte in de Schelde

“Het was spannend, maar we hebben het gehaald”

Op 10 april 2020 ontvangt visserijbioloog Alain Dillen van Natuur en Bos verontrustende beelden. De foto's en filmpjes die hengelaars hem bezorgen, tonen een wateroppervlak vol dode vissen. Al snel blijkt het om beelden van de Franse Schelde te gaan. Het is de start van de grootste reddingsoperatie uit de recente geschiedenis van de Schelde.

De oorzaak van de massale vissterfte is een dijkbreuk bij een suikerraffinaderij in de buurt van de Franse stad Cambrai. Daardoor komt 100.000 kubieke meter bezinksel van bietenpulp in de Schelde terecht. Het zuurstofgehalte daalt in een mum van tijd naar nul milligram per liter. Geen enkele vis overleeft zoiets. De vervuilde smurrie drijft af in de richting van de Belgische grens. Maar een waarschuwing vanuit Frankrijk blijft uit.

Zuurstofgehalte opkrikken

Negen dagen later bereikt de vervuiling de Frans-Belgische grens in Bléharies. Metingen van de Waalse autoriteiten tonen aan dat het zuurstofpeil op drie uur van 100 naar 0 % daalt. “Onze Waalse collega's hebben best wat inspanningen gedaan”, zegt Alain Dillen. “Maar zij hadden de pech dat de vervuiling eerst bij hen arriveerde.” De vissterfte in het Waalse deel van de Schelde is dan ook groot.

In Vlaanderen heeft men nog even respijt om de strategie te bepalen. Beluchting is daar een belangrijk onderdeel van. Het is immers zaak om het zuurstofgehalte op te krikken tijdens de passage van het bezinksel. Die vuilvracht laat men gecontroleerd doorstromen. Als waterbeheerder coördineert

De Vlaamse Waterweg nv de reddingsactie. “Van Natuur en Bos wisten we waar de vis een toevluchtsoord zou zoeken”, zegt districtshoofd An De Waele. “Dat waren soms meer dan vijftien locaties tegelijk! Dit was de grootste ecologische reddingsactie ooit op onze binnenwateren.”

Ook zijwaterlopen beschermen

Naast De Vlaamse Waterweg en Natuur en Bos zorgen ook Aquafin, de brandweer, de civiele bescherming en de firma Air Liquide letterlijk voor zuurstof. “Vanuit de zuiveringsinstallatie van Oudenaarde werd gezuiverd Scheldewater weer in de rivier gebracht”, aldus Alain. “Dat was nog nooit gebeurd in Vlaanderen.”

Intussen houdt de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) de ecologisch waardevolle zijwaterlopen van de Schelde in de gaten. Zo worden beluchters geplaatst aan de mondingen van de Zwalm en de Maarkebeek. In de Zwalm wordt zuiver water opgestuwd om het te lossen als de vervuiling er passeert. De VMM zorgt voor zuurstofmetingen op verschillende punten. De resultaten worden in realtime verspreid zodat alle betrokkenen de evolutie goed kunnen opvolgen.

400 ton vis gered

Vanaf Zwijnaarde duikt het zuurstofgehalte niet meer onder de 30 %. In die omstandigheden kan de vis overleven. Een belangrijke rol is ook weggelegd voor hengelstewards met een dienstenovereenkomst met Natuur en Bos en de provinciale visserijcommissie. Zij houden de situatie op het terrein nauwlettend in de gaten. Zeker in het begin van de operatie verzamelen hengelaars noodlijdende vis in bassins met zuiver water. Een professionele visserijfirma brengt die vis naar de veilige jachthaven van Oudenaarde.

“Ik maak me geen illusies: op veel plaatsen was het echt spannend”, zegt Alain. “Maar we hebben het gehaald.” De reddingsactie situeerde zich van de Waalse grens tot een deel van de Ringvaart en van de Zeeschelde. Alain schat dat op dit traject 400 ton vis werd gered.

Elft in de Schelde

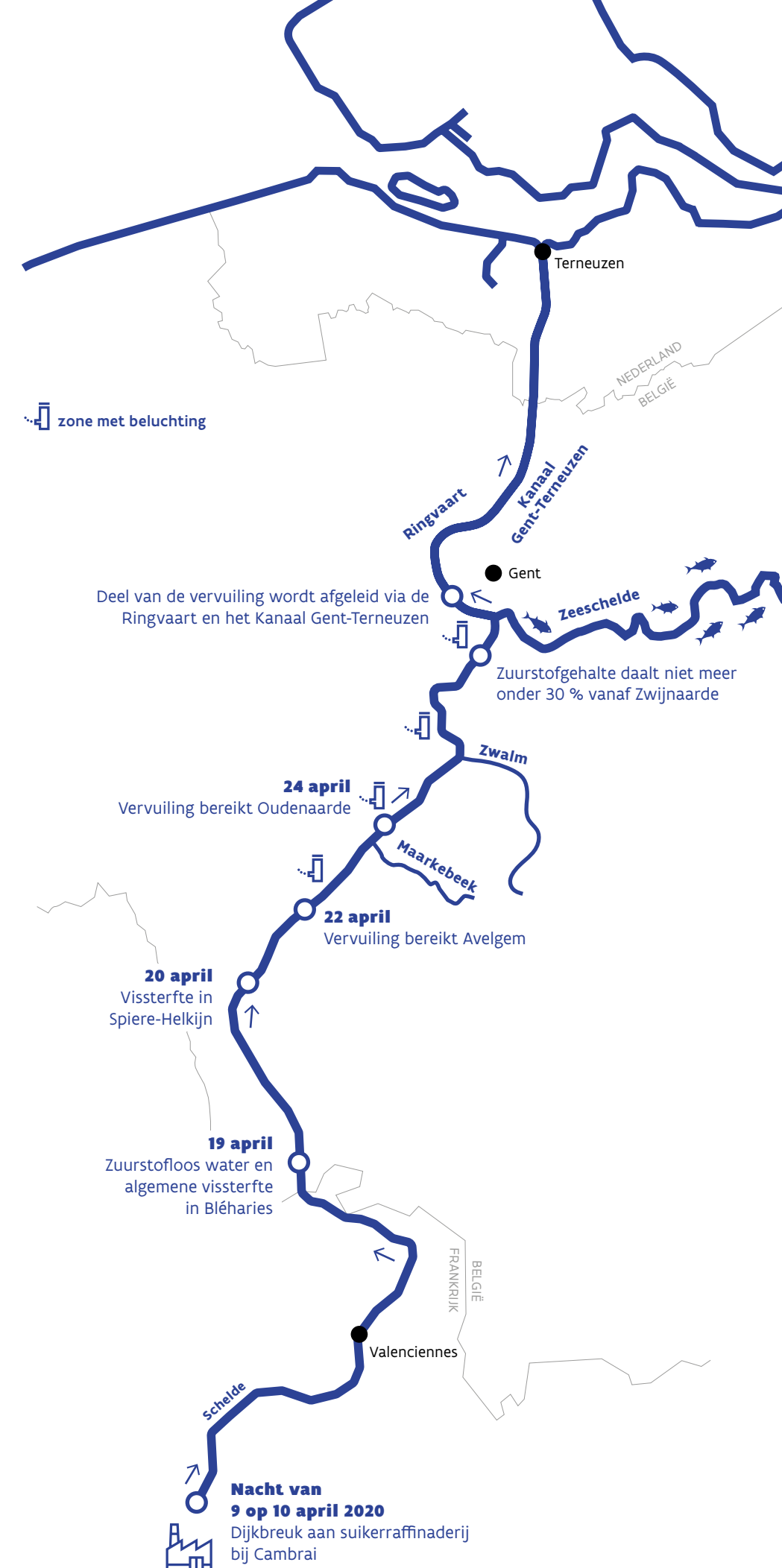
Helaas kan niet elke vis worden gered. Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) onderzoekt de dode vis en ontdekt zo een elft. “Die haringachtige trekvis was al meer dan honderd jaar uit de Schelde verdwenen”, weet onderzoeker David Buysse. “De vondst toont aan dat het de goede

Bij onderzoek van de dode vis ontdekt men een zeldzame elft.

kant uitgaat met de Schelde.”

Alle betrokkenen roemen de kracht van de gecoördineerde aanpak. “We oefenen soms op de procedures”, zegt An. “Maar pas tijdens zo'n crisis merk je dat ze van goudwaarde zijn. Je wilt er kostbare tijd mee.” Uiteraard moet er iets worden gedaan aan de pijnpunten die deze ramp blootlegde. Vanuit Frankrijk kwam er geen correcte waarschuwing. Afdelingshoofd Rudy Cauttaerts van de VMM roept op om de procedure binnen de Internationale Scheldec commissie te herbekijken. Enkele maanden na de vervuiling schat Alain dat het visbestand alweer op peil is. Hij leerde veel uit die intensieve weken in april 2020. “Voor het eerst injecteerden we zuiver geperste zuurstof rechtstreeks in het vervuilde water. Amper twee maanden later werd die techniek al opnieuw toegepast bij andere incidenten met vervuiling.”

Weetjes uit de visbak

75 km

In november 2019 ving Ian Thiels een spiegelkarpers op de Schelde in Wetteren. Niet zo gek, Ian is immers een karpervisser. Maar dit exemplaar van ruim 21 kilo was een stevig baasje. Helemaal opmerkelijk werd de vangst nadat er meer bekend raakte over het verleden van de vis. Uit een vergelijking met foto's van karpers, bleek dat deze spiegelkarpers in november 2015 was uitgezet in het Zeekanaal in Vilvoorde. Zijn traject exact achterhalen is moeilijk, maar de vis legde minstens 75 kilometer af van Vilvoorde naar Wetteren. Het is bekend dat een spiegelkarpers tientallen kilometers kan afleggen vanaf het uitzetpunt. Maar 75 kilometer is wel erg uitzonderlijk.

Steeds meer

Hengelstewards

Hengelstewards zorgen ervoor dat andere hengelaars hun hobby zonder zorgen kunnen uitoefenen. Ze staan in voor sociale controle. Maar ze volgen ook nauwgezet het reilen en zeilen van hengelwateren, hengelplekken en het visbestand. Vijftien stewardswerkingen zijn al actief of starten binnenkort op aan openbare hengelwateren. Bovendien komen er nog meer aan. Sportvisserij Vlaanderen telt 92 actieve stewards en nog eens ruim 160 kandidaten.

Wil jij ook hengelsteward worden? Of ben je op zoek naar meer info? Neem dan snel een kijkje op www.sportvisserijvlaanderen.be/stewards.

Met een kleine moeite kan elke hengelaar het werk van de stewards een stuk makkelijker maken. Toon daarom spontaan je visverlof als een steward erom vraagt.

Ruim

73 duizend

Hengelaars moesten hun hobby in het voorjaar van 2020 noodgedwongen missen. Niet-essentiële verplaatsingen waren immers een tijd verboden omwille van het coronavirus. Maar toen de regels versoepelden, was hengelen een van eerste activiteiten die weer toegelaten werden. Heel wat nieuwe hengelaars zochten de waterkant op. En hengelaars van wie de hengel al jaren op zolder lag, pikten de draad weer op. Gevolg: een sterke stijging van het aantal verkochte visverloven in 2020. Ruim 73.000 hengelaars schaften er zich een aan. Dat is het hoogste aantal van de afgelopen twintig jaar. Of hoe de coronacrisis ook nieuwe kansen creëerde.

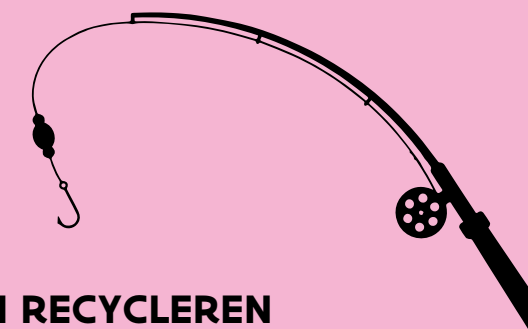
NOORDZEEHOUTING

De Noordzeehouting zwemt in het Schelde-Rijnkanaal. Dat blijkt uit een visonderzoek in opdracht van het Visserijfonds. Daarbij werden meerdere volwassen exemplaren aangehouden. In 2017 vond het INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek) al een juveniel exemplaar in de Beneden-Schelde. Het lijkt er dus op dat de soort onze wateren voorzichtig aan het herontdekken is. Deze vis uit de familie van de zalmen was ooit bijna uitgestorven. Maar vanaf het einde van de jaren 90 van de vorige eeuw startte men met een herintroductie in de Rijn. En dat merken we nu dus ook in ons land.

NIEUWE HENGELKAARTEN

Benieuwd waar je zoal mag hengelen tijdens de nacht? Wil je weten of je aan je favoriete hengelwater terecht kan in de paaiperiode tussen 16 april en 31 mei? Raadpleeg dan de nieuwe digitale hengelkaarten. Je ontdekt er welke regels van toepassing zijn aan de Vlaamse openbare wateren. Voor verschillende gebieden zijn er ook regionale hengelkaarten.

www.natuurenbos.be/hengelkaart

VISLIJN RECYCLEREN

Wist je dat men gebruikte vislijn perfect kan recyclen? Men kan er zelfs nieuw hengel materiaal van maken. Het idee kwam overgewaaid uit Groot-Brittannië en Sportvisserij Vlaanderen pikte het op. Zo ontstond het Vlaams Vislijn Recyclage Project. Het concept is eenvoudig. Zit je met overbodige gebruikte nylon of gevlochten lijn of spoelen van vislijn? Breng ze dan binnen bij een van de inzamel punten in Vlaanderen. Dat zijn hengelclubs, cafés en hengel sportzaken van de IJzer tot de Maas. De vislijn wordt verzameld en daarna gerecycleerd. Ben je op zoek naar een inzamel punt in de buurt? Of wil je zelf een inzamel punt openen? Ga dan naar www.sportvisserijvlaanderen.be/vlaams-vislijn-recyclage-project. Zo help je mee aan een duurzame hengelsport.

Nachtelijk karpervissen: een ervaring die blijft

“Een nacht zonder vangst hoort erbij”

's Nachts hengelen heeft iets heel puurs. De hengelaar, het water en de geluiden van de natuur: meer is er vaak niet. En af en toe een vis natuurlijk, al kan een nachtje karpervissen ook zonder beet eindigen. Maar dat houdt de echte liefhebber niet tegen, getuigen Dries Vastmans en Jelle Colson.

“ Ik kan zonder probleem enkele nachten stilzitten aan het water.

Jelle en Dries installeerden zich aan de oevers van de Oude Maas in Dilsen. Een tentje is niet te bespeuren. “Als het niet regent, zetten we ons bed graag onder de blote hemel”, zegt Jelle. Hij zit hier al 24 uur en ving afgelopen nacht één karper van negen kilo. Meeten is duidelijk dat het bij karpervissen niet om grote aantallen draait.

Als jongens uit de buurt kwamen Jelle en Dries hier vroeger vaak hengelen. Nu brengt het karpervissen hen eerder naar de Zuid-Willemsvaart, Wallonië of Duitsland. Maar een weekendje op de hengelplek uit hun jeugd kunnen ze nog steeds appreciëren. In tegenstelling tot de Oude Maas wat verderop in Stokkem is nachtvissen hier wel toegelaten. Op alle onbevaarbare waterlopen en sommige plassen mag dat echter niet. Bij twijfel kan je best het Reglement Openbare Visserij of www.natuurenbos.be/visserij raadplegen.

Gek

“Een nacht zonder vangst of met enkel een brasem aan de lijn hoort erbij”, zegt Dries. “*Blanken* noemen we dat. Ook daaruit leer je veel.” Jelle kent het fenomeen maar al te goed. “Mensen verklaren me wel eens gek omdat ik soms maar twee vissen op een weekend vang.” “Karper!”, wijst Jelle plots naar een rimpeling in het water vlak voor ons. Maar de lijnen liggen tot aan de overkant van de plas. “Die komt ons hier een beetje uitlachen.” (lacht) Vandaag hengelen beide vrienden samen, maar vaak gaan ze alleen op pad. “Ik ken weinig mensen die zo gedreven hengelen als ik”, bekent Jelle. “In het voor- en najaar lig ik acht tot tien nachten per maand aan het water. Om met z’n tweeën te hengelen, moet je goed met elkaar overweg kunnen.” Dat is hier duidelijk het geval.

Uitlaatklep

Voor gedreven hengelaars als Jelle en Dries is hengelen een levensstijl. “Passie”, noemt Dries het. “Dit is een echte uitlaatklep. Ik vind rust aan het water.” Ook Jelle zoekt ontspanning aan de waterkant. “Ik heb ADHD. Wel, ik kan zonder probleem enkele nachten stilzitten aan het water.”

Nu is een hengelaar zelden helemaal alleen. Vanavond zorgen kikkers en meerkoeten voor een luid klinkend concert. Een koppel zwanen glijdt in de verte over het water. “Ooit werd ik 's nachts wakker met een rat op mijn benen”, vertelt Jelle. “Toen ik rechtveerde, sprong het beest wel een meter in de lucht.” Dries vertelt over die keer toen enkele everzwijnen rond zijn tent stonden. Of over enkele dronken kerels die amok kwamen maken. Maar of zoiets hen kan weerhouden om 's nachts te gaan hengelen? “Nee, helemaal niet!”, antwoorden de vrienden in koor. Bovendien krijgen ze meestal bezoek van vreedzamere bezoekers als reeën of ijsvogels.

Ook Jelle en Dries zelf houden het kalm. Nachtvijserij kan de rust van de omgeving en de omwonenden wel eens verstoren. Maar aan deze twee nachtvissers zal dat zeker niet liggen. Bovendien verzamelen ze het weinige afval dat ze produceren.

Respect voor alle vissen

Karpervissers kennen de vissen zo goed, dat die geregeld met een naam rondzwemmen. Dries en Jelle vertellen over de vangst van legendarische vissen als Fabius en De Eburoon. Al zijn het niet alleen de kanjers die hun respect wegdragen. “We begonnen ooit met de vaste stok”, vertelt Jelle. “Da’s een goeie leerschool, je leert alle vissen respecteren. Ook als we een brasem vangen, zetten we die voorzichtig terug.”

Hengelen en zorg: een logische combinatie

Hengelaars weten dat een dag of zelfs een uurtje aan de waterkant rust kan brengen. Geen wonder dat hengelen ook in de zorgsector zinvol kan zijn. De gunstige mentale en fysieke effecten worden steeds meer erkend. Vislijn sprak erover met drie experts en trok naar twee organisaties die hengelen en zorg combineren.

Iets voor jou?

Hengelaars die hun passie graag delen, kunnen daar anderen echt mee helpen. Voel je je aangesproken door de verhalen in deze artikels en wil je zelf aan de slag als vrijwilliger? Ga eens langs bij een zorginstelling in de buurt en vraag of ze daar jouw inzet kunnen gebruiken.

"Hengelen heeft een positieve invloed op het ervaren van stress en ontevredenheid."

"Hengelen is goed tegen de stress"

Hengelen heeft positieve effecten op onze gezondheid. Dat ondervindt huisarts en hengelaar Alexander Vandekendelaere bij zichzelf en bij zijn patiënten.

Uit een Australisch onderzoek blijkt dat hengelen een positieve invloed heeft op het ervaren van stress en ontevredenheid. Er is ook een sociale kant, want je hebt een betere connectie met andere mensen. En tenslotte zijn er volgens mij ook effecten op de algemene fysieke gezondheid,

zeker bij actief hengelen. Dat is goed voor je cardiovasculaire toestand (de toestand van hart en bloedvaten)."

"Ik had een patiënt met een burn-out. Zijn kinderen vroegen hem al lang om samen eens te gaan hengelen. Ik voorspelde een positief effect op zijn burn-out, maar ook op de gezinsband. Achteraf was hij heel blij dat hij zijn hengel weer had bovengehaald." "Je kan tot op hoge leeftijd blijven hengelen, ook met fysieke beperkingen. We moeten de drempels wegnemen voor deze doelgroep.

Als mensen hun hobby niet meer kunnen uitoefenen, komen ze vaak in een negatieve spiraal terecht."

"Hengelen is ook een prima bezigheid voor jonge gasten. Dat probeer ik te stimuleren. Zo komen ze buiten en zitten ze niet de hele dag voor hun computer."

"Ik kan me heel goed voorstellen dat een jongere blij wordt van een dagje hengelen met Philippe. Ook al vangt die niks, de druk is toch even van de ketel."

"Hengelen inzetten in de zorg is zo nuttig!"

De gedrevenheid spat ervan af tijdens het dubbelgesprek met Philippe Cockx en Andreas Michiels aan de Dijle in Korbeek-Dijle. Beide hengelaars zijn actief in de zorg. Philippe is gepensioneerd hulpverlener en leerkracht. Vandaag begeleidt hij als vrijwilliger jongeren met gedragsmoeilijkheden. Andreas werkt ook als hulpverlener en schreef zijn bachelorproef over de meerwaarde van hengelen in de zorg.

Philippe: "Mijn hele professionele carrière hengelde ik met jongeren in een zorgomgeving. Zo trok ik erop uit met kinderen met ADHD en andere gedragsmoeilijkheden. Later begeleidde ik ook jongeren die tijdelijk niet meer naar de les konden. Met hen ging ik een dag in de week hengelen of deed ik andere activiteiten in de natuur. Dat had heel goede effecten. Hengelen is stressverlagend voor die jongeren en hun concentratie verbetert, ook buiten het hengelen. Daarom doe ik dat nu als vrijwilliger nog altijd. Er zijn heel veel leerlingen die niet naar school kunnen gaan en gewoon thuiszitten. Dat is echt een ongelooflijk groot probleem. Vooral leerlingen met autisme zitten thuis de hele dag te piekeren." "Ik ben geen therapeut tijdens zo'n hengelsessie. Er kunnen dingen spontaan gebeuren, maar er is geen druk. Het enige doel is ontspanning. Een school of zorginstelling moet daarin willen meegaan."

Minder littekenweefsel

Andreas: "Ik ontdekte mooie voorbeelden van hengelen en zorg. De Amerikaanse organisatie Casting for Recovery leert vrouwen met borstkanker vliegvisserij. De bewegingen van het vliegvisserij kunnen het littekenweefsel na een borstamputatie aanzienlijk verminderen. Bij muurklimmen is dat ook zo, maar die sport is te intensief. Het taboe valt weg, alle vrouwen zitten in hetzelfde schuitje. In Groot-Brittannië zet iCARP in op soldaten met een posttraumatisch stress-syndroom. Ze gaan samen karpervissen. Die mannen vinden het bijvoorbeeld moeilijk om alleen in een tentje te slapen. Maar als die tentjes bij elkaar staan, dan leren ze stap voor stap hun angsten overwinnen." "Ook bij ons heb je goeie initiatieven, zoals het G-hengelen op Domein Polderwind in Zuienkerke. In Zorggroep Sint-Kamillus gaat men hengelen met geïnterneerde personen. Dat brengt rust en kalmte. Zo'n initiatieven starten vaak bij vrijwilligers, maar het pro-

bleem is dat het beleid wat achterop loopt. Want het is zo nuttig om de hengelsport meer in de zorgsector op te nemen!" Philippe: "Als je gaat hengelen met zorgbehoevende jongeren, dan moet je als begeleider heel enthousiast zijn. Het kan mislopen zodra er twee knoopjes in de lijn zitten. Als begeleider doe je eigenlijk niets anders dan knopen ontwarren. (lacht) Maar als je mensen leert hengelen, dan zet zich dat nadien verder. Die blijven dat doen."

Samenhorigheidsgevoel

Andreas: "De sociale kracht van hengelen is heel belangrijk. Een hengelaar zal doorgaans zijn tijd nemen om iets uit te leggen aan een nieuweling. Zoiets heeft op relationeel vlak veel effect. Het creëert een samenhorigheidsgevoel."

Philippe: "De jongeren waarmee ik werk, hebben een zeer negatief zelfbeeld. Op school lukt het niet. Ze kunnen niet stilzitten, ze zijn onbeleefd, ze kunnen zich niet goed uitdrukken. Overal botsen ze op de vaststelling: 'Ik kan het niet.' Ze willen wel, maar het lukt niet. Ze zitten heel diep. Ik vind het positief dat ik hen met het hengelen een moment kan geven waarop ze zich goed voelen."

Andreas: "Ik kan me heel goed voorstellen dat een jongere blij wordt van een dagje hengelen met Philippe. Ook al vangt die niks, de druk is toch even van de ketel."

"Je ziet dat er iets beweegt op vlak van hengelen en zorg. In de toekomst kunnen de hengelstewards misschien een rol spelen. Zij kunnen met hun ervaring hulpbehoevenden helpen bij het hengelen. Zet er dan nog een begeleider bij die de zorgcontext kent en je hebt een mooie combinatie."

“Mensen met ADHD kunnen zich erg goed concentreren op hengelen”

Als onderdeel van hun behandeling gaan patiënten van de afdeling psychiatrie van het ASZ-ziekenhuis vrijwillig hengelen. Ergotherapeut en hengelaar Roel Robberechts begeleidt hen daarbij. Patiënten Walter en Joris zijn alvast erg enthousiast.

Roel monstert het water bij aankomst op de steiger aan de Dender, vlakbij de Wijngaardbrug in Geraardsbergen. “Ze zitten er al”, doelt hij op de aanwezige vis. De wekelijkse hengelsessie met zijn patiënten kan beginnen. “Door de coronacrisis moest ik noodgedwongen op zoek naar interessante activiteiten en kwam zo uit bij hengelen”, vertelt Roel.

Vandaag komen Walter en Joris mee. Geduldig geeft Roel hen enkele instructies, maar hij laat hen verder vrij. “Ik wil niet te beleerend zijn, ik ben geen instructeur. Ik zie ons eerder als een groepje hengelaars waarbij ik voor de nodige ondersteuning zorg. En ik sta ook open voor de inzichten van de patiënten.”

Enkele minuten gedachteloos

Tijdens de eerste hengelsessies deed Roel meteen al interessante vaststellingen. “Mensen met ADHD worden opvallend rustig van het hengelen, meer nog dan ik had verwacht. Ze schrikken er zelf van. Sommigen hebben alcohol of drugs nodig om tot rust te komen, maar met het hengelen lukt dat ook.”

Joris beaamt dat: “Ik merk dat medepatiënten die anders erg druk zijn, zich zeer goed kunnen focussen op het hengelen. Bij mij

lukt dat ook. Tijdens het hengelen ben ik soms enkele minuten gedachteloos, dat is een half mirakel.”

Voor Walter is het de eerste hengelsessie met Roel. Hij blijkt een snelle reactie in huis te hebben wanneer de vis bijt. “Ik voel me erg rustig als ik hier zo zit te hengelen. Ik doe aan tai chi, yoga en meditatie en het hengelen sluit daar wel bij aan. Als ik hengel, verdwijnen de geluiden rondom mij naar de achtergrond.

Zinvol voor bijna elke patiënt

De hengelsessies geven patiënten een doel, merkt Roel. “Ze kijken ernaar uit om samen te gaan vissen. Het is een zinvolle activiteit waarin mensen rust kunnen vinden. En je kan dit met haast alle patiënten doen, behalve als ze in een ontwenningfase zitten of een acute psychose hebben. Maar voor mensen in een depressie bijvoorbeeld is hengelen uiterst geschikt om hun gedachten te verzetten.”

Dankzij een vrijstelling van visverlof kunnen Roel en zijn patiënten hengelen op enkele locaties in Geraardsbergen. Zo kunnen ook mensen mee die niet genoeg middelen hebben voor een visverlof. Dat is een goede zaak, want hengelen heeft duidelijk een meerwaarde voor patiënten in de geestelijke gezondheidszorg.

Tijdens het hengelen ben ik soms enkele minuten gedachteloos, dat is een half mirakel.”

Tijdens het hengelen vertellen kinderen soms dingen waarover ze in de leefgroep zwijgen.”

“Ik wil deze kinderen gewoon een leuke namiddag geven”

Kinderen en jongeren met een gedrags- of emotionele stoornis kunnen bij OLO vzw in Brasschaat verblijven in leefgroepen. Voor deze doelgroep organiseert hengelaar Bruno Aga hengelsessies met de steun van een hengelsporthandel en van visclub Dennenbad in Schoten.

Aan de oever van de vijver staan de vislijnen netjes uitgestald. Als de vijf jonge deelnemers uit het busje stappen, willen ze er meteen invliegen. Glenn Veekemans, jeugdcoördinator van de visclub, legt hen eerst nog even enkele basisprincipes uit. Als Mila (7) het bakje maden op haar visplek ziet, wil ze die wriemelende beestjes toch liever wat verder weg.

“Ik ging een tijd individueel hengelen met een tiener die in een halfopen instelling verbleef”, vertelt initiatiefnemer Bruno Aga. “Nu verzorg ik samen met begeleider Stijn hengelsessies met drie tot vijf kinderen of jongeren. Ik wil hen als visbuddy gewoon een leuke namiddag bezorgen.”

Ziel op tafel

De hengelsessies hebben op de meeste kinderen en jongeren een rustgevend effect, stelt Marilyn Van den Dorpel vast. Ze is operationeel verantwoordelijke van het ondersteuningsteam bij OLO vzw. Dat team organiseert ontspannende activiteiten en biedt ondersteuning aan jongeren die een moeilijke schooltraject lopen. “Deze jongeren verblijven vaak lange tijd in onze leefgroepen. Voor veel hobby’s vallen ze uit de boot, bijvoorbeeld door de grote groepen of de vele prikkels. Ze hebben iemand nodig die naast hen zit en hen begeleidt. Hier moeten ze niet over hun problemen praten, ze beleven gewoon een fijn moment. Daarom doen ze het ook zo graag. Dat komt ook door de passie en het enthousiasme van Bruno.”

Aan de waterkant leggen jongeren soms een stukje van hun ziel op tafel, vertelt opvoeder Stijn Goos. “Ik vraag dan wel eens hoe het met hen gaat. Soms vertellen ze dingen waarover ze in de leefgroep zwijgen.”

De dag kan niet meer stuk

Lewis (11) heeft al enige hengelervaring. “Ik geef de andere kinderen graag tips en help bijvoorbeeld als er een nieuw onderlijntje nodig is. Hengelen is zo rustig en je wordt niet afgeleid. Daarom vind ik het zo fijn. Ik heb best al wat zware vissen gevangen, een karpertje van 5 kilo is mijn record.”

Voor Noah (11), Mila (7) en Elena (9) is het de eerste keer. Omdat de beet vandaag wat tegenvalt, leert Glenn hen met veel geduld werpen met een hengel zonder haak. “3, 2, 1!”, waarschuwt Elena de omstaanders als ze klaarstaat om het te proberen. Victor (10) kwam al eerder mee hengelen. Hij is trots dat hij de enige vis van de namiddag ving. Tot een van de hengels bijna in het water wordt getrokken. “Wajow!”, roept Victor bewonderend als hij de karpertje ziet. “Nu kan de dag echt niet meer stuk”, besluit Bruno tevreden.

De namen van de kinderen in dit artikel werden om privacyredenen gewijzigd.

De otter is terug!

Ooit leefden in ons land behoorlijk wat otters. Maar de soort ging zo hard achteruit dat hij bijna uitgestorven was. Jacht, watervervuiling en verkeer waren daarvoor verantwoordelijk. Bovendien ging het visbestand sterk achteruit, wat voor deze viseter nefast was. Maar de laatste jaren wordt de soort weer af en toe waargenomen in Vlaanderen. Zo is de otter sinds 2014 terug aanwezig in de Scheldevallei. Deze trend is in andere Europese landen al langer aan de gang.

Belangrijke voorwaarden voor de terugkeer van de otter zijn een gezond visbestand, voldoende oevervegetatie en een goede waterkwaliteit. Ook moet de otter zich veilig kunnen verplaatsen door zijn territorium. Een ottermanntje heeft een gebied van twintig kilometer oeverlengte nodig. Daarin leven geen andere mannetjes. Het project Otterland wil de knelpunten in vallei van Schelde, Durme en Rupel wegnemen. Zo kan de otter zich hier verder vestigen.

De otter is een visetend roofdier. Toch zullen hengelaars weinig hinder ondervinden van zijn terugkeer. Integendeel, de aanwezigheid van de otter wijst op een goed visbestand.

De Witte Nete herleeft in een nieuw traject

“De mens zorgt voor de ruwbouw, de natuur voor de inrichting”

De Witte Nete in Dessel kreeg een nieuwe bedding. De rivier lag immers op een plek waar een zandgroeve werd uitgebreid. In de nieuwe Witte Nete voelen verschillende vissen zich thuis, zo blijkt uit jarenlange metingen. Dat geldt ook voor zeldzame soorten zoals de rivierdonderpad en de kleine modderkruiper.

Thuis voor kleine modderkruiper en rivierdonderpad

Omdat het zandwinningsbedrijf Sibelco de Donkgroeve in Dessel wilde uitbreiden, moest de Witte Nete worden verplaatst. In 2006 kreeg de beek een nieuwe, kronkelende loop van 1.900 meter. De natuurlijk aangelegde oevers voorkomen contact tussen het water van de groeve en dat van de beek. Zo wordt het visbestand beschermd, waaronder de kleine modderkruiper en de rivierdonderpad.

Het Centrum voor Milieukunde van de Universiteit Hasselt deed van 2006 tot 2019 onderzoek naar het leven in de beek: macrofyten (met het blote oog zichtbare oever- en waterplanten), macro-invertebraten (met het blote oog zichtbare ongewervelden) en vissen. Andere betrokkenen zijn de provincie Antwerpen als waterbeheerder en het Departement Omgeving van de Vlaamse overheid als opdrachtgever van de monitoring.

De onderzoekers stelden vast dat het herstel zeer snel en goed verliep. Enkele conclusies:

- De eerste jaren had de nieuwe loop een zuiver zandige bodem, met een grote aanwezigheid van riviergrondel en kleine modderkruiper tot gevolg.
- Toenemende plantengroei en afzet van slib verkleinden die populaties van typische beekvissen. Toch komen deze vissen nog steeds beduidend meer voor in de meanderende nieuwe Witte Nete dan in rechtgetrokken stukken elders.
- Ongewervelden, waaronder diverse soorten waterinsecten, kwamen vaker voor na vijf tot acht jaar. Maar dat effect lijkt weer te verdwijnen.
- De oever- en waterplanten groeien explosief.
- Bij de laatste metingen in 2018 en 2019 was het waterpeil zeer laag en was blankvoorn de meest voorkomende vissoort, voor riviergrondel en baars.
- De rivierdonderpad had zes jaar nodig om te komen van de omlegging. Ondanks een waterverontreiniging en sterfte in 2016, komt de soort nu in grotere aantallen voor dan in de vroegere loop.

Van links naar rechts:
Lien van Besien, Bianca Veraart, Alain De Vocht en Inez Goris.

“Deze meanderende beek barst van het leven”

Lien van Besien (Departement Omgeving van de Vlaamse overheid): “We wilden hier een leefomgeving maken voor enkele Europees beschermde vissoorten. Die zijn erg gevoelig voor allerlei invloeden van buitenaf. We wilden de typische structuur van een Kempische laaglandbeek herstellen. De vraag was hoe deze nieuwe leefomgeving zich op ecologisch vlak zou ontwikkelen. Wat is het effect van de hermeandering op de verschillende vissoorten? Met een langdurige monitoring van onder meer het visbestand konden we nagaan hoe de nieuwe Witte Nete evolueert. Na dertien jaar mag je stilaan zeggen dat deze meanderende beek barst van het leven.”

“Dit is de broedkamer van de Kleine Nete”

Alain De Vocht (Universiteit Hasselt en Hogeschool PXL): “De mens realiseert hier de ruwbouw, maar de natuur zorgt voor de inrichting. Daarom kan je enorm veel leren uit de evolutie na zo'n ingreep. Zo ontdekten we dat een meanderende beek in staat is zelf verschillende leefomgevingen te maken. Als de beek dreigt dicht te groeien, kan ook maaibeheer nodig zijn.”

“Elke habitat is als een huisje voor een bepaalde vissoort. Wil je de normale samenstelling van vijftien soorten in zo'n beek, dan heb je dus vijftien huisjes nodig. We streven hier naar biodiversiteit, goede waterkwaliteit en bescherming tegen overstromingen. Dit is de broedkamer van de Kleine Nete. Hier zwemt jonge vis, er is dus vernieuwing van de vispopulatie. Dan weet je dat je een goede, stevige en waardevolle leefomgeving hebt.”

“Neem nu de rivierdonderpad. Hier vind je een van de grootste populaties van Vlaanderen. Die soort houdt van een harde ondergrond met grote keien en boomwortels. We zorgden daarvoor zodat de rivierdonderpad zich hier kon vestigen. Het duurde wel zes jaar voor de populatie dezelfde was als die in de oude loop. De rivierdonderpad plant zich niet snel voort en heeft dus veel tijd nodig. Het is ook een soort die zeer honkvast is. Het leefgebiedje van een rivierdonderpad gedurende zijn hele leven beslaat soms maar enkele vierkante meters in de beek.”

“Het evenwicht in een rivier herstelt zich continu. Bovendien hebben ook de ontwikkeling door de beek zelf en de ingrepen door de beheerder hun invloed. Nu nog evolueert de beek verder. Soms moet je dus wat langer wachten om te zien wat het effect is van zo'n hermeandering.” >>

“We werken aan bijna alle zijlopen van de Kleine Nete”

Bianca Veraart (dienst integraal waterbeleid provincie Antwerpen): “De provincie Antwerpen beheert zowat 2.400 kilometer waterlopen. Uit dit project kunnen we ook veel leren voor andere beken. Een waterloop is eigenlijk een lange ketting waarin verschillende soorten hun plek vinden. Die ketting moet volledig zijn om tot een volwaardige vispopulatie te komen. Dan krijg je ook interessantere plekken voor hengelaars.”

“Heel veel oevers zijn privé-eigendom. Daarom zoeken we eigenaars die willen meewerken aan beekherstel en vismigratie. Op bijna alle zijlopen van de Kleine Nete zijn we aan de slag. Zo maken we een lange keten. Neem nu soorten als kopvoorn en serpeling. Die zitten vooral in de Kleine Nete, maar hebben de zijlopen nodig om te paaien.”

“Dit is een voorbeeld, ook voor het buitenland”

Inez Goris (duurzaamheidsafdeling Sibelco): “Wij willen niet gewoon mineralen ontginnen en dan een put achterlaten. We kijken ook naar de omgeving voor, tijdens en na de ontginning. Daarbij spelen biodiversiteit en natuur een belangrijke rol. Maar we hebben ook oog voor de buurtbewoners en het maatschappelijk belang. Zo legden we een wandelweg aan langs de Witte Nete. De hermeandering van de Witte Nete is een voorbeeld voor onze andere ontginningen, ook in het buitenland. Zo kunnen we onze klanten tonen dat we met duurzaamheid en biodiversiteit begaan zijn.”

Het abc van een rivier

- Habitat:** leefomgeving typisch voor een soort
- Hermeandering:** herstel van de oude, kronkelende loop van rechtgetrokken beken of rivieren
- Meander:** bocht in een beek of rivier
- Monitoring:** regelmatige metingen om na te gaan of de doelstellingen worden gehaald
- Populatie:** groep levende wezens van dezelfde soort in een bepaald gebied

“ Het evenwicht in een rivier herstelt zich continu.

“De hermeandering van de Witte Nete is een voorbeeld voor andere ontginningen, ook in het buitenland.”

Hengelen in de vijf provincies

Op reportage langs vijf bijzondere viswateren kwamen we mensen met een hart voor hengelen tegen.

DOSSIER VISWATEREN

Verbeterde waterkwaliteit laat de Demer herademen

“Dat de waterlopen weer opleven, doet me veel plezier”

Jarenlange inspanningen zorgen voor een verbeterde waterkwaliteit van beken en rivieren. Hengelaars merken de gevolgen aan een rijkere visstand. Dat is ook zo aan de Demer bij Zelk (Halen-Zelem), in het uiterste westen van Limburg. Daar treffen we de bevriende hengelaars Jos Eykens en Danny Clemens.

“Het mooie is dat je vooraf niet weet wat je hier gaat vangen. Hier zwemt allerlei vis, maar kopvoorn tref je het meeste aan.”

“Lange tijd was ik de enige die hier op snoek kwam vissen.”

De Demer ligt diep ingesneden tussen steile, hoge oevers. De hengelaar moet wat behendigheid aan de dag leggen om tussen het weelderige groen af te dalen naar de waterkant. Maar de inspanning loont. Aan de rand van het water vinden Jos en Danny een plekje om te hengelen met de vaste stok. Verscholen aan de waterkant zijn hier weinig sporen van menselijke aanwezigheid te vinden.

Het water staat laag vandaag, “maar bij hoog water komt het tot tegen de rand van de dijk”, weet Jos. “De Demer staat meer en meer in de belangstelling. Waarom? Om-

dat er vis te vangen is! Het mooie is dat je vooraf niet weet wat je hier gaat vangen. Hier zwemt allerlei vis, maar kopvoorn tref je het meeste aan. Snoek ook wel, en blankvoorn. Danny, jij ving onlangs nog een meerval op de Demer, hé?” Bescheiden knikt Danny dat hij stroomopwaarts inderdaad een exemplaar van 1,45 meter ving.

Waakzaamheid blijft geboden

De verbeterde waterkwaliteit zorgt voor een divers en aantrekkelijk visbestand. Maar het betekent daarom niet dat je als hengelaar de ene na de andere vis uit het

water haalt. “Je vangt nu vis op veel meer plaatsen dan vroeger”, vertelt Jos. “Maar de vis vindt ook meer schuilplaatsen.” Hengelen is dus een actieve bezigheid die je in deze regio volop kan beoefenen. Ooit was dat wel anders, blikt Danny terug. “Tien of vijftien jaar geleden zou je op een plek als deze nooit komen hengelen. Toen ik een kind was, stonk de Demer.” Jos spreekt van een open riool als hij de Demer uit die tijd beschrijft.

Vandaag is de toestand een heel stuk beter, maar waakzaamheid blijft geboden. “In 2018 kenden we twee serieuze vissterftes”,

vertelt Jos terwijl hij een kleine kopvoorn vangt en terugzet. “Men kon niet achterhalen wat de oorzaak was, maar tot aan Zichem is een massa mooie vis gestorven. De waterkwaliteit is hier prima, maar zo’n incidenten draaien de klok een stuk terug.” Het is duidelijk: Jos en Danny zijn hengelaars die het wel en wee van de vis nauwlettend in de gaten houden.

Pioniers van de Demer

De twee vrienden waren bij de pioniers die op de heroplevende Demer kwamen vissen. Dat werd aanvankelijk op ongelooft

onthaald. “Lange tijd was ik de enige die hier op snoek kwam vissen”, vertelt Danny. “Snoek in de Demer, dat kan niet!”, kreeg ik vaak te horen. Dat de waterlopen hier in de buurt nu weer opleven, dat doet me veel plezier.”

Gevraagd naar een anekdote over de Demer, vertelt Danny over die dag toen hij plots tot aan z’n borst in een put zakte. Hij bleek in een verluchtingspijp van een beverburcht te bengelen. Het brengt de vrienden bij de terugkeer van dit grote knaagdier in deze streek. Dat het een mooi dier is dat zijn plaats heeft in onze natuur,

daarover zijn ze het eens. Maar Jos is wel bekommerd om de invloed op kwetsbare soorten als de beekprik. De bever bouwt immers dammen en stuwt het water op. In kleinere wateren kan dat de waterkwaliteit en de stroomsnelheid beïnvloeden. En dat kan dan weer ongunstig zijn voor de beekprik. Zo ontspint zich een vriendschappelijk debat over hoe we moeten omgaan met de bever. “Wij discussiëren graag”, knipoogt Jos. “Zo houden we elkaar scherp.”

In de Antwerpse Stadshaven zijn ook hengelaars welkom “Je ziet de stad ontwaken terwijl je hengelt”

Zes historische dokken vlakbij het centrum vormen de Antwerpse Stadshaven. Oceaanreuzen zal je hier niet meer zien, maar voor cruises en pleziervaart is de oude haven erg in trek. Ook hengelaars kunnen er hun hart ophalen, vertellen havenmeester Werner Weijts en hengelaar Geert Vandeplancke.

Het MAS (Museum aan de Stroom) is gehuld in mist. Toch bepaalt het indrukwekkende gebouw zoals altijd het panorama van het Willemdok. Samen met de vele horecazaken in de buurt zorgt het voor een opmerkelijke hengellootatie. Helderere afspraken zijn wel nodig, want de Stadshaven oefent aantrekkingskracht uit op heel wat gebruikers.

Meer hengelplekken

“In 2016 kwam de Stadshaven onder bestuur van de stad Antwerpen”, blikt Werner terug. “We gingen meteen in gesprek met de gebruikers van de haven, waaronder ook de hengelaars. Dat resulteerde in ons Stadshavenplan dat geldt tot 2030. Daarin krijgen alle dokken een bestemming, met ook heel wat ruimte voor hengelaars. Op de website van de stad vind je een interactieve kaart met alle hengelplekken. Aan bruggeulen en kunstwerken mag je niet hengelen. En waar veel scheepvaart passeert, kan het ook niet. Maar er zijn nu meer hengelzones dan vroeger.”

“We verwachten wel dat hengelaars zich aan bepaalde afspraken houden. Zo moet je je lijn binnenhalen als er een schip passeert. Een lijn in de schroef van een schip kan nefast zijn. En verder rekenen we op het gezond verstand van elke hengelaar. Als een boot wil aanmeren, geef die dan de nodige ruimte. Een speciale vergunning heb je niet meer nodig om hier te hengelen. Het visverlof volstaat.”

Pauzeren met sushi

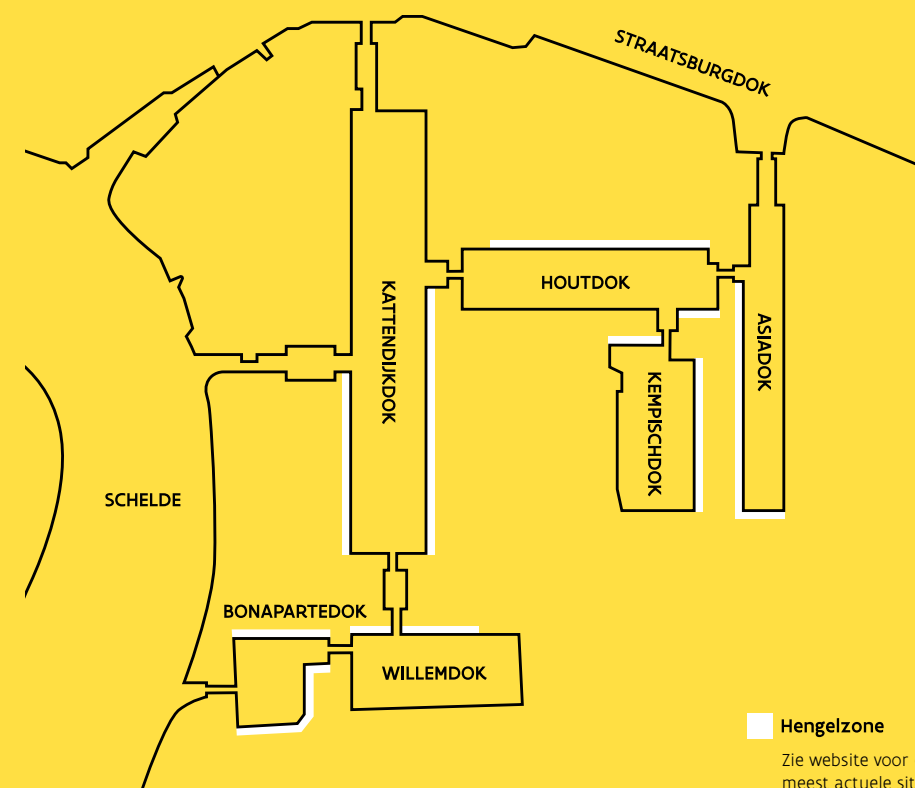
“Wat ik hier zo tof vind? De dynamiek van deze plek”, zegt Geert stellig. “Als je hier om vijf uur 's ochtends aan de kade staat, dan zie je de stad ontwaken. Ik kom hier al jaren en heb deze buurt sterk zien veranderen. Nu leeft het hier, met al die restaurants en cafés. Als ik hier met vrienden kom hengelen, dan kunnen we tussendoor even pauzeren met een koffie, sushi of een hamburger. Dat maakt je hengeldag erg apart.”

“In het vroege voorjaar vis ik hier op snoekbaars en baars. Het water wamt hier eerder op en trekt vis aan. Ik heb vrienden die komen vissen met de feeder op witvis. Je kan ook kleine botjes vangen. Vorig jaar had ik twee keer een fint aan de lijn, toch een zeldzame vis. Ooit ving ik zelfs een aktetas. Helaas zat er niets waardevols in, enkel wat vergaan papier. (lacht) En heb je hier geen beet, dan kan je uitwijken naar een ander hengelwater in de buurt zoals het Albertkanaal.”

Uniek in ons land

Het Willemdok is een goede stek, weet Geert. “Dat komt door de vele structuren onder water. Vissen in een stadshaven met water dat wat diepte heeft, dat is uniek in ons land. De scheepvaart is ook goed voor de snoekbaars. Die zorgt immers voor beweging in het water en dat heeft de soort graag.”

“Toen ik eens stond te hengelen aan het Kempisch Dok, riep iemand me vanop een boot heel giftige dingen toe. Ik ging niet in discussie, maar liep ongelukkig weg. Even later sprak een jonge vrouw me aan en begon geïnteresseerd vragen te stellen over de hengelsport. Mijn humeur klarde meteen op. Die contrasten vind ik typisch voor hengelen in de stad.”

www.antwerpen.be/stadshaven

> Welkom in de Stadshaven

> Vissen in de Stadshaven

Tientallen bochten maken de Demer een stuk langer

“Het visbestand zal blijven groeien”

Ooit werden waterlopen zoveel mogelijk rechtgetrokken om het water sneller te kunnen afvoeren. Dat was ook het geval voor de Demer tussen Diest en Werchter. Vandaag weten we dat zoiets overstromingen net bevordert. De Demer krijgt er dan ook elf kilometer oude rivierbochten bij. Dat is goed nieuws voor hengelaars die houden van riviervisserij.

“Dit is een van de mooiste rivierbochten van Vlaanderen.”

“Hoe meer meanders we aansluiten, hoe kleiner de nadelige effecten van een overstroming.”

In juli kan het stevig regenen, merken we aan de Vinkenberg. Danny Cypers kwam toch met de fiets naar de U-vormige bocht van de Demer tussen Diest en Zichem. Een beetje regen houdt een hengelaar natuurlijk niet tegen. Even later arriveren ook Klaas Rykaert (De Vlaamse Waterweg) en Bart Van der Aa (Natuur en Bos). Zij coördineren de herinrichting van de Demer en het valleigebied tussen Diest en Werchter. Het herstel van de rechtgetrokken rivier tot een meer natuurlijke, kronkelende loop maakt deel uit van dit project. De werken startten in 2018 en duren tot 2030. De meander aan de Vinkenberg is de eerste rivierbocht die terug werd aangesloten op de Demer.

Jonge en oudere vis

Bart en Klaas zijn positief verrast door de snelheid waarmee de natuur zich ontwikkelt na de zware ingreep. Het grondwaterpeil steeg op een jaar met dertig centimeter en dat is goed nieuws in tijden van verdroging. De Demer en haar meanders brengen dus weer meer water in de omgeving. En ook de vis doet het goed. “Bij een afvissing vorig jaar vonden we zowel jong broed als oudere vissen. Daarbij viel vooral de aanwezigheid van kopvoorn op”, zegt Bart. Vispassages naar de zijlopen zorgen ervoor dat de vis vrijer kan bewegen.

In sommige meanders krijgt de natuur voorrang. Elders ligt de klemtoon dan weer op hengelen of kajakken. Hengelaars kunnen er vooral terecht voor wat Bart natuurvissen noemt. Danny begrijpt die keuze. Hij kijkt vooral naar stads- en dorpskernen voor de aanleg van makkelijk bereikbare hengelplekken. Zo komt iedereen aan z'n trekken.

Kansen voor grote modderkruiper

Otter, bever, bruine kiekendief, roerdomp: het zijn soorten die zich nu of in de toekomst (zullen) thuis voelen aan de nieuwe

Demer. Maar ook vissen genieten van de hermeandering. De met uitsterven bedreigde grote modderkruiper zwemt nu al in de Demer voorbij Diest, vertelt Bart. “De soort heeft ook veel kansen in de vallei aan deze kant van Diest. We gaan de aanwezigheid verder opvolgen. De mogelijkheid om jonge vissen uit te zetten in het kader van een kweekprogramma, onderzoeken we ook. Doordat er meer natuurlijke overstromingen komen, worden de grachtjes beter toegankelijk voor de vissen. En daarin trekt de grote modderkruiper graag op. Zijn toekomst in de Demervallei ziet er dus goed uit.”

In 2016 kwam veel rottend organisch materiaal in het water na een grote overstroming. Het zuurstofpeil daalde sterk, een grote vissterfte was het gevolg. “Ik kreeg meteen weer het beeld van de zwarte Demer voor ogen”, vertelt Danny, die ooit betogingen organiseerde voor een gezonde Demer. “Hoe meer meanders we aansluiten, hoe kleiner de nadelige effecten van zo'n overstroming”, aldus Klaas. “Vanuit de vallei zal het water na een overstroming sneller naar de Demer kunnen terugvloeien.” Danny is er dan ook gerust op: “Het visbestand in de Demer is serieus aan het groeien. En het zal blijven groeien!”

Mooiste bocht

Van in de binnenbocht van de meander kijken we naar de overkant. De natuur heeft hier haar krachten al laten zien: het water van de Demer heeft de buitenbocht zelf vormgegeven, aldus Klaas. Hij vertelt over de ijsvogel die zich in de verticale oeverbochten van Vlaanderen. Ik hoop dat mijn kinderen later niet meer drie uur op de bus zitten voor een schoolreis naar de Semois. Laat ze gewoon naar hier komen!”

De Malemvijvers: hengelen in de stad én in het groen

“Dit is een hengelwater met toekomst”

Natuur en hengelen gaan hand in hand aan de oevers van de recent heringerichte Malemvijvers in Gent. Dat er ook rustige hengelplekjes middenin de stad bestaan, wordt meteen duidelijk aan dit minder bekende hengelwater.

“De natuurwaarde die je hier vindt, is vrij uniek voor de stad.”

“Dit kan wel eens een alternatief worden voor het vliegvissen op forel in de Ardennen.”

Typerende witte huizen bepalen het uitzicht van de Gentse wijk Malem, maar ook de Leie doet dat. De rivier kronkelt rond de wijk en zorgt zo voor een natuurlijke grens. Centraal liggen de drie Malemvijvers. De restanten van een oude Leiemeander kregen in 2019 en 2020 een tweede adem dankzij een grondige herinrichting. De noordelijke vijver is een moeras dat voor waterzuivering zorgt. In het zuiden ligt een natuurvijver. Daar tussenin is er een hengelvijver met zes hengelsteigers, een investering van de stad Gent en het Visserijfonds.

“Dit is een verborgen parel, weggestoken achter de huizen”, vertelt Gerrit Van Eetvelde terwijl hij ons langs een wandelpad naar de hengelvijver loodst. De Malemvijvers liggen inderdaad grotendeels verscholen achter de huizen van deze tuinvijk. Het water en de weelderige begroeiing op de oevers zorgen voor een rustpunt in de wijk. Als lid van de provinciale visserijcommissie is Gerrit nauw betrokken bij de herinrichting van de vijvers.

Alternatief voor forelvissen

“Als vliegvisser en streetfisher ben ik hier op de juiste plek”, verkondigt Gentenaar Alfred Van Camp. “Bovendien woon ik in de buurt, ik kom te voet naar hier. Zo dicht bij het centrum van Gent is dit een mooi stukje water. Met de nieuwe trappen zijn de visplaatsen ook bereikbaar voor mensen die minder goed ter been zijn. Veel of weinig vis, dat is eigenlijk niet belangrijk. Als we het hier maar proper kunnen houden.”

“Ik postte eens een filmpje over dit water op Facebook. Daar kreeg ik veel reactie op. Dit kan wel eens een alternatief worden voor het vliegvissen op forel in de Ardennen. Op voorwaarde dat hier rietvoorn zit. Die kan je ook bevissen met de vlieghengel, maar is veel moeilijker te vangen dan forel.”

Unieke natuurwaarde

Dat ook minder courante diersoorten zich hier thuis voelen, wordt duidelijk als een visdiefje overvliegt. “We laten de oevers bewust begroeien, zo kan de natuur rustig ontwikkelen”, zegt de Gentse stadsecoloog Geert Heyneman. “Voor hengelaars legden we zes steigers aan, maar de rest van de oevers maaien we slechts zeer sporadisch.” De hengelaars vinden het prima. Op de steigers worden ze omringd door oeverplanten als kalmoes, maar toch kunnen ze goed bij het water.

“De natuurwaarde die je hier vindt, is vrij uniek voor de stad”, gaat Geert verder. “Deze oude meander wordt gevoed met regenwater én grondwater, net als de Blaarmeersen. Daarom is dit water zo rijk en heeft het zoveel potentieel. Dit soort water heeft meer toekomst in het licht van de verdroging. Dat maakt het zo interessant om hierin te investeren. Vissen hebben nood aan zuiver water.” Op vlak van waterkwaliteit hebben de Malemvijvers dus sterke troeven. Bovendien werd reeds bij de herinrichting rekening gehouden met de vis. Zo werden de paaiplassen bij het uitbaggeren niet vernietigd. Op termijn plant de provinciale visserijcommissie hier nog gerichte visuitzettingen.

Bij het ter perse gaan van Vislijn, was hengelen in de Malemvijvers nog voorbehouden aan gepensioneerden en mensen met een handicap. Een wijziging in de politiecodex komt er echter aan. Daarna mag iedereen hier komen hengelen.

“ Van begin september tot half oktober is de beste tijd om op dit kanaal te komen hengelen.

"Ik viste nog maar twee jaar, maar werd twee dagen voor het WK opgeroepen om iemand te vervangen."

Ook zeevis vindt de weg naar het Kanaal Plassendale-Nieuwpoort

“Op een uur kan de situatie hier helemaal veranderen”

Iris, Gino en Ronny gaan hengelen over het hele land en in het buitenland. Toch houden ze ook van een boeiend viswater in hun eigen streek: het Kanaal Plassendale-Nieuwpoort, ook bekend als de Plassendalevaart. De drie hengelaars komen er met hun vaste stok ruimschoots aan hun trekken. Maar ook palingvissers zijn hier aan het goede adres.

Aan de oever van het kanaal in Nieuwpoort heet Smubles, de hond van Iris Vermeersch en Gino Beels, ons blaffend welkom. In vogelvlucht zitten we hier nog geen drie kilometer van de kust. Als je goed kijkt, zie je de appartementsblokken op de dijk van Westende-Bad. Die ligging dichtbij de zee zorgt ervoor dat ook zeevis zoals harder tot hier zwemt, vertelt Ronny Dejonghe.

Eén vis op een dag

"Dat kan hier draaien als de wind", weet Gino. "Het weer bepaalt alles. Je zit hier aan de kust, op een uur kan het helemaal veranderen." Ronny kan ervan meespreken. "Ooit was ik hier de boel aan het opruimen tijdens een zwerfvuilactie. Drie hengelaars zaten intussen te feederen (vissen met een voerkorf). Ze haalden de ene dikke brasem na de andere uit het water. 's Anderdaags viste ik een wedstrijd op net dezelfde plek. Op een hele dag werd er welgeteld één vis gevangen!" Die dagen waarop de vissen amper bijten, zijn wel sterk verminderd volgens Gino. Hij wijst op de recente komst van de jachthaven op de andere oever. De vis vindt er veel schuilplekken.

Stevige baars

Het is begin september wanneer we deze reportage maken. Vanaf dan tot halweg oktober is volgens Ronny de beste tijd om op dit kanaal te komen hengelen. Dat lijkt wel te kloppen, want Iris haalt tijdens onze aanwezigheid heel wat vis uit het water. Vliegenvlug bevrijdt ze de vis van de haak en zet die terug in het water. "Ik vang enkel kleine baarsjes", zucht Ronny intussen als hij er eentje bovenhaalt. "Ik heb de voorntjes ook moeten zoeken, hoor", roept Iris die even verderop zit. "Toen ik hier deze ochtend begon, had ik geen beet." Even later kan Ronny dan toch een stevige baars vangen.

WK hengelen

Ronny en Gino kennen elkaar van de provinciale visserijcommissie. "Hij gromt soms, maar 't is een goeie kerel", zegt Gino lachend over zijn maat. Ronny is actief in verschillende hengelorganisaties, maar is ook coach van de nationale ploeg voor hengelaars met een handicap. Ook Iris gaat geregeld naar een WK, want ze is lid van de nationale damesploeg. "Ik ben daar bij toeval ingerold. Ik viste nog maar

twee jaar, maar werd twee dagen voor het WK opgeroepen om iemand te vervangen. Ook onze dochter Kyana hengelt trouwens, afgelopen weekend viste ze haar eerste wedstrijd. Ze is niet zo gedreven als Gino en ik. Voor haar primeert het plezier. Ze willen ook geen druk op haar leggen. Maar het is natuurlijk wel zo dat je verder geraakt als je jong begint."

Pompsters in het kanaal

Besluiten doet Gino met een geestige anekdote over het kanaal. "Tijdens een nationale wedstrijd liet mijn maat Franky hier per ongeluk een deel van zijn uitgebreide uitrusting in het water vallen. 'Ik bel de pompsters om die op te duiken', zei hij meteen. Iedereen moest erom lachen, maar de duikers van de brandweer kwamen af en haalden alles uit het water. Dat kostte Franky 50 euro, terwijl het hengelmateriaal wel 600 euro waard was. Toen was het Franky die lachte." (lacht)

Nuttige adressen Vislijn 2021

Infoloket openbare visserij – Provinciale visserijcommissies

Heb je een vraag over de openbare visserij? Wens je meer informatie over visserijregelgeving, viswateren, visrechten, vissoorten en visstandbeheer? Neem dan contact op met de Visserijcommissie in je provincie.

www.natuurenbos.be/visserijcommissie

West-Vlaanderen

Burg 3, 8000 Brugge
Tel. +32 (0)50-40 58 04
visserijcommissiewvl@gmail.com

Oost-Vlaanderen

Woodrow Wilsonplein 2, 9000 Gent
Tel +32 (0)9-267 78 02
pvc@oost-vlaanderen.be

Antwerpen

Italiëlei 4 bus 16, 2000 Antwerpen
Tel +32 (0)3-204 03 35
visserijcommissieantwerpen@gmail.com

Vlaams-Brabant

VAC, Diestsepoort 6 bus 75, 3000 Leuven
Tel +32 (0)16-66 63 17
Tel +32 (0)471-56 48 25
patricia.leenaerts@vlaanderen.be

Limburg

Universiteitslaan 1, 3500 Hasselt
Tel +32 (0)2-553 24 32
pvc.limburg@vlaanderen.be

Getuige van een massale vissterfte?

Neem zo snel mogelijk contact met de lokale politie of de milieudienst van je gemeente.

Beheer van de visstand en de visserij

Agentschap voor Natuur en Bos

Agentschap voor Natuur en Bos staat in voor het beheer van de visstand, het behoud van de visserij en de naleving van de visserijwetgeving.

Meer informatie

Agentschap voor Natuur en Bos
Havenlaan 88 bus 75
1000 Brussel
visserij.anb@vlaanderen.be

Natuurinspectie

Natuurinspectie staat in voor de naleving van de visserijwetgeving. Visstroperij of andere ernstige inbreuken op de visserijwetgeving kan je melden bij Natuurinspectie:

Inspectieregio West (provincie West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen)

Tel. +32 (0)474-30 14 28
natuurinspectie.west.anb@vlaanderen.be

Inspectieregio Oost (provincie Limburg en arrondissement Leuven)

Tel. +32 (0)11-74 25 03
natuurinspectie.oost.anb@vlaanderen.be

Inspectieregio Midden-Vlaanderen (provincie antwerpen en arrondissement Halle-Vilvoorde)

Tel. +32 (0)3-224 62 48
natuurinspectie.middenvlaanderen.anb@vlaanderen.be

Visverlof online aanvragen,
duplicaat visverlof, vragen
over je visverlof? Alle info op
www.visverlof.be

Meer info over visserij: www.natuurenbos.be/visserij en www.natuurenbos.be/hengelkaart